

శిలాలోలిత

రేవతీదేవి

శిలాలోలిత

[కవిత]

రేవతీదేవి

ప్రియబాంధవి ప్రచురణలు

Price: Rs. 6-50, First Edition, 1981. Copyrights and Publication by "Priyabandhavi Prachuranalu". Printed on Imported Paper at L. V. Press, Prakasam Road, Tirupati - 517 501.

Digitized by Kodavalla Hanumantha Rao and Kolichala Suresh with permission from Revati Devi's husband, Sri D. Raghurami Reddy. December 2005.

నాన్నగారికి

(రిటైర్డ్ హోలీస్ ఆఫీసర్ శ్రీ యస్.సి. రాజారెడ్డి)

[యీ పుస్తకంలోని కవితలలో "చిట్లని నీటిబుడగ" మొదటి రచన, "అనురాగ దగ్ధ సమాధి" చివరి రచన. గత రెండేళ్ళలో, వీటిలోని చాలా కవితలు వివిధ పత్రికలలో ప్రచురితమయ్యాయి. వారికీ; "అనురాగ దగ్ధ సమాధి", "మూగవోయిన గొంతు" వంటి రచనలను ప్రచురించలేకపోయిన వారికీ; ముఖ్యంగా, పంపిన అన్నిటినీ జాగ్రత్తగా తిప్పిపంపిన ఒక ప్రసిద్ధ వారపత్రిక వారికీ; మిత్రులు శ్రీయుతులు పురాణం సుబ్రహ్మణ్య శర్మ, నండూరి రామమోహనరావు, వేగుంట మోహనప్రసాద్, స్మైల్ గార్లకు; యల్.వి.ప్రెస్ వారికీ -- కృతజ్ఞతలు.

-- పబ్లిషర్]

విషయ సూచిక

విన్యాసం	6
1. శిలాలోలిత	18
2. దిగులు	19
3. మూగవోయిన గొంతు	20
4. హృచ్చితి	21
5. నిష్క్రమణ	22
6. దారి	23
7. నాగరిక జాడ్యం	25
8. రుచించని యాట	26
9. స్త్రీ	27
10. చిట్లని నీటిబుడగ	28
11. ఈ రాత్రి	30
12. తుపాకి కాల్పులు	31
13. దేవుడూ	33
14. ఓటమిలోని గెలుపు	35
15. ఆశాగ్ని రేణువు	37
16. ఉన్నాడ ప్రకృతి	39
17. సినీ చైతన్యం	47
18. ఆకలి నిజాయితీ	48
19. నటించగల ప్రాణి	49
20. పాపం ఈ లోకం	50

21.	డబ్బు పంజరం	51
22.	ఆవాహన	54
23.	మహాలాస	55
24.	దూరం	56
25.	దేహోత్థ	58
26.	తన అక్షరాలు	60
27.	నిద్రపోతు జాతి	62
28.	వల్లకాడనలేడు	63
29.	నిర్విరామం	64
30.	అనాచరణ	65
31.	జననం	66
32.	ఊరెడుతున్నాను	67
33.	ఉక్కు శిశువు	68
34.	అనురాగ దగ్ధ సమాధి	74
	మలిపెలుకు	76

విన్యాసం

"క" అనే అక్షరం, "ఐ" అనే అక్షరం కలిస్తే "కవి" అనే రెండక్షరాల పదం అవుతుంది. ఆ రెండక్షరాలు కలవక వేరే వేరే వుండిపోతే "క" "క" గానే వుండిపోతుంది, "ఐ" "ఐ" గానే నిలిచిపోతుంది కాని "కవి" కావు. చీలిక "కవి"ని చేయదు, కూడిక మాత్రమే చేస్తుంది "కవి"ని. విశ్లేషణ (analysis) కవితను కూర్చదు, కవితను కూర్చేది సంశ్లేషణ (synthesis).

"కవి" అనేవి రెండక్షరాలు అయినా, ఆ రెండక్షరాలు లక్షల అక్షరాలను విన్యస్తపరుస్తాయి. ప్రతి అక్షరానికీ అర్థం ఉండదు, శబ్దం తప్ప. అక్షరాలు కలిస్తేనే అర్థం జనించేది. కవితార్థం వేరు, లౌకికార్థం వేరు. లౌకికార్థంలో "వాడినపూలు వికసిస్తాయి" అనటం తప్పు అవుతుంది. కారణం వాస్తవజగత్తులో వాడినపూవు రాలిపోతుంది కాని వికసించదు. కాని కవితార్థంలో "వాడినపూలు వికసిస్తాయి" అనటం ప్రతీకాత్మకం కనుక అది సమంజసమే అవుతుంది. లౌకికార్థంలో వాడినపూవు అంటే నిజంగా వాడిపోయిన పూవు అనే అర్థం, కాని కవితార్థంలో వాడినపూవు అంటే క్రుంగిపోయిన హృదయమో, నిరాశచెందిన జీవితమో, అటువంటిది ఇంకేమైనా సూచించబడుతుంది. క్రుంగిపోయిన హృదయం, నిరాశ చెందిన జీవితం తిరిగి వికసించవచ్చు.

ఇదివరలో కవితను పద్యం అనీ, కవిత కాని దానిని గద్యం అనీ పిలచే వారు. నేడు ఆ పిలవటం కుదరదు. నేడు కవిత అంటే పద్యం మాత్రమే కాదు, గద్యం కూడ. కనుక "కవిత", "అకవిత" అని అనవలసివుంటుంది పద్యం గద్యం బదులు.

లౌకికార్థం వేరు, కవితార్థం వేరు అన్నప్పుడు లౌకికమైన వాస్తవజగత్తు కవితారచనకు వస్తువుగా పనికిరాదని అర్థం కాదు. కవితా వస్తువు వాస్తవజగత్తుకు చెందినా కూడ అది ఇచ్చే అర్థం లౌకికార్థానికంటే భిన్నంగా వుంటుంది. వాడిన పూవు వాస్తవజగత్తుకు చెందింది అయినా, వాడినపూవు వికసిస్తుంది అనేవరకు అది లౌకికార్థాని కంటే భిన్నమైన అర్థం ఇస్తుంది.

రేవతీదేవి రచించిన "శిలాలోలిత" ఈ లోకానికి చెందిందే. ఈ మట్టికి, ఈ మనుషులకు చెందిందే. నిత్యజీవితంలోని వెలుగునీడలు, సుగంధాలు దుర్గంధాలు, తీపులు చేదులు, సుఖాలు దుఃఖాలు, జీవితాలు మరణాలు, ఈ విధంగా ఎన్నో మరెన్నో ఇందులో కవితావిన్యాసంలో ప్రత్యక్షమవుతాయి. అవి కవితలెందుకు అయినాయి, అకవిత లెందుకు కాలేదు అంటే వాటిని రచించింది కవయిత్రి కనుక అవి కవితలయినాయి. ఆమె కవయిత్రి ఎందుకయింది అంటే కవితలను రచించింది కనుక కవయిత్రి అయింది! కవయిత్రి రచించినవన్నీ కవితలవుతాయా? కావు. విడిసమయాల్లో కవితలు కాని వాటినెన్నిటిలో కవయిత్రి రచిస్తుంది. అవన్నీ కవితలు కావు. కవితాసమయ సృజనాత్మక ఘడియల్లో కవయిత్రి రచించినవి మాత్రమే కవితలవుతాయి. రేవతీదేవి అంటుంది "శిలాలోలిత" లో:

“ దిగులు
 దిగులుదిగులుగా దిగులు
 ఎందుకా
 ఎందుకో చెప్పే వీలుంటే
 దిగులెందుకు”

ఎందుకో చెప్పే దిగుళ్ళు కూడ ఉంటాయి కాని ఎందుకో చెప్పలేని దిగుళ్ళే నేటి జగత్తులో చాలా ఎక్కువ. కారణం తెలిసిన దుఃఖాలుంటాయి కాని కారణం తెలియని దుఃఖాలు ఎక్కువగా వుంటాయి. అందుకే కవయిత్రి దిగుళ్ళను గురించి ఆ విధంగా వాపోయింది! దిగులంటే అందరికీ తెలుసుకాని దిగులెందుకో ఎందరికో తెలియదు. రేవతీదేవి కవితల్లో ఇటువంటి దార్శనిక సత్యాలెన్నో గోచరిస్తాయి.

ఆమె కవితల్లో కవితాశిల్పం కంటే దార్శనికచింతన, మనోవైజ్ఞానిక అవగాహన ఎక్కువగా గోచరిస్తాయి. వీటికితోడు నిత్యజీవితంలోని వడుదుడుకులు, సామాజిక అన్యాయాలు, నిరాశానిస్పృహలు మొదలైన వాస్తవానుభూతులు కూడ ఇందులో తొంగిచూస్తుంటాయి. వచనకవితలో కూడా కవిత్యం అనిపించుకొనే శిల్పం కొంత వుంటుంది. అటువంటిది కూడ లేనప్పుడు వచనకవిత వచనంగా మాత్రమే నిలచిపోయే ప్రమాదం వున్నది!

రేవతీదేవి రచించిన ఇందులోని దీర్ఘకవితల కంటే ప్రాస్వకవితలు ఎక్కువ ప్రభావాత్మకంగా వున్నాయి, సూటిగా, పదునుగా. కవయిత్రి ఈ ప్రాస్వకవితల్లో చూపినవి మనోమయ నగ్న సత్యాలు మాత్రమే కాదు, నిరలంకారమైన నగ్నపదాలు కూడ. నిరలంకారమైన పదాలకు గహన భావాలను అభివ్యక్తపరిచే శక్తి ఆలంకారిక పదాలలో కంటే ఎక్కువ వుంటుంది. అందుకే రవీంద్రుడు తన గీతాంజలిలో అంటాడు:

"My song has put off her adornments. She had no pride of dress and decoration. Ornaments would mar our union; they would come between thee and me; their jingling would drown thy whispers." (నా గీతిక ఆలంకారాలను ఆవల వుంచింది. తనకు వేషభూషల గర్వం లేదు. ఆ భూషణాలు మన మిలనానికి ఆటంకమవుతాయి. అవి నీకూ నాకూ మధ్య అడ్డు నిలుస్తాయి. వాటి గలగలలు నీ గుసగుసలను మరుగుపరుస్తాయి.)

రేవతీదేవి కవితలు రవీంద్రుని వాటి వలె పూర్తిగా మర్మవాద కవితలు (mystic poetry) కాకపోయినా ఆమె సామాన్య కవితల్లో కూడ కొద్దో గొప్పో మర్మవాదపు ఛాయలు గోచరిస్తూనే ఉంటాయి. ఆమె తన "హృచ్చితి" అనే కవితను వ్రాస్తుంది:

"క్షితిజరేఖ వేడి
 వేడిగానే ఉంది
 నిరంతర చిత్తకార్తి కుక్కలు
 కుక్కల్లాగే తిరుగుతున్నాయి
 నాటి నుంచి ఆవరించిన అనుబంధపుటూదర
 వెచ్చగా కమ్ముకుంటూనే ఉంది
 ఐనా
 ఈ హృదయం
 ఫ్రీజర్ లోంచి తీసిన శవం కన్నా చల్లని
 మాంసపు మంచుముద్ద
 అది కరగటానికీ స్పందించటానికీ కావాల్సిన

నిజాయితీమంచుమంటకి

ఈ లోకం భగ్గుమని తగలడిపోతుందిట

అందుకే

ఈ హృది ఎన్నటికీ రగలని చితి"

ఈ కవయిత్రి కవితల్లో ఇదొక కళాఖండం. ఇందులోని ప్రతి చరణమూ కవితాజీవంతో స్పందిస్తూంది. ఊతిజరేఖ వేడిగా వున్నా అనుబంధపుటూదర వెచ్చగా కమ్ముకొంటున్నా హృదయం మాత్రం వేడెక్కక "మాంసపు మంచు ముద్ద" గానే వుంది. దాన్ని నిప్పుమంట కరిగించదు కాబోలు, నిజాయితీ మంచు మంట మాత్రమే కరిగిస్తుందట. అయితే ఆ నిజాయితీ మంచుమంటకు ఈ లోకం తగలబడిపోతుందట. కనుక ఆ హృదయం ఎన్నటికీ రాజని చితిగానే వుండిపోతుందట! ఈ కవిత ఒక గొప్ప మార్మిక చిత్రణ. కవయిత్రిలోని గంభీరత ఇందులో కమనీయంగా ప్రతిబింబించింది, ప్రతిస్పందించింది. ఈ కవితలో మాటలు వినిపించవు, సూటిగా భావవేణు సంగీతమే వినిపిస్తుంది. వినిపించటం కూడ అంతగా వుండదు. ఆ సంగీతం చెవితో పనిలేకుండా సూటిగా వెళ్ళి హృదయపు నిమ్మత మస్తరంలోని వెలగని దీపాన్ని వెలిగిస్తుంది! పరిసర తిమిరంలో కాంతిని కలిగిస్తుంది!

భావాలు మాత్రమే కవితలు కావు, పదాలు మాత్రమే కవితలు కావు. రెంటి సమ్మేళనం కూడ కవితలు కావు. భావాలను అభివ్యక్తపరచటానికి పదాలు అవసరం, సందేహం లేదు. అయితే భావం వ్యక్తమైనంత మాత్రాన అది కవిత కాలేదు. భావానికి సుగంధం వున్నట్టే పదానికి కూడ మాధురి వుండాలి. మామూలు వచనంలో భావాన్ని అభివ్యక్తపరచి పదం నేపథ్యంలోని కెళ్ళిపోతుంది. భావాభివ్యక్తి మాత్రమే మామూలు వచనంలో పదం చేసే పని. వచనం మాత్రమే వచనకవిత కాదు, కనుక వచనకవితలో భావానికి తోడు పదానికి కూడ ప్రాముఖ్యం వున్నది. కవితలో (అది వచనమైనా పద్యమైనా) భావాన్ని ప్రదర్శించి పదం నేపథ్యంలోకి అదృశ్యమైపోదు. భావంతో పాటు అదీ నిలుస్తుంది కవితాకుంజంలో. దీని అర్థం కవితలో పూర్వం నుంచి పరంపరగా వస్తున్న కవితాపదాలనే వాడాలని కాదు. అటువంటి సంప్రదాయక పదాలు ఆధునిక భావాలకు సరైన వాహనాలు కావు. నేడు సామాన్యభాషకూ కవితాభాషకూ గొప్పగా తేడా లేదు. దైనందిన వ్యావహారిక పదాలతో కవితానిర్మాణం చేస్తున్నారు. అయినప్పటికీ కవితలో పదాల ప్రాధాన్యత

నిలిచే వుంటున్నది. ఆ ప్రాధాన్యం లేనప్పుడు భావాలెంత భవ్యంగా వున్నా కూడ వచనకవిత అనబడేది వచనంగా మాత్రమే వుండిపోతుంది. అయితే, మరీ భావ తీవ్రత వున్నప్పుడు మాత్రం పదాలతో సంబంధం లేకుండానే భావాలు కవితారూపం తాలుస్తాయి. వచనకవితలో కూడ అనేకమంది అనేక రీతులను అనుసరిస్తున్నారు, ఛందోబద్ధ కవులు తమ కవితా రచనలొ అనేక రీతులను ఉపయోగించినట్లే.

రేవతీదేవి అనుసరించిన వచనకవితలో వచనాత్మకత ఎక్కువ వున్నది. అయినప్పటికీ ఆమె ప్రయోగించే కొన్ని పదాలూ, ఆమె భావావేశం, విశిష్టచింతన మొదలైన సామగ్రి ఆ వచనాత్మకతకు ఒక కావ్యాత్మకతను ప్రసాదిస్తూంది. ఆమె ఉపమానాలు ప్రత్యేకంగా మౌలికంగా వుంటాయి. "ఉన్మాదప్రకృతి" అనే కవితలో అంటుంది: "నూనెలో ఊరిన నీలంకంబళిలా" అని. కారుమేఘాలు కమ్మిన ఆకాశం ఆ విధంగా వున్నదట. మరో ఉపమానం, "తెల్లలోహపు కొరడాల్లాంటి మెరుపులు". ఇవన్నీ వాడుకలోలేని తన స్వంత ఉపమానాలు. "సూర్యగోళాలు చిట్టి దభీమని కిందకి పడుతున్నట్లు పిడుగులు". ఈ విధంగా ఎన్నెన్నో నూతనమైన మౌలిక ఉపమానాలు లభిస్తాయి, ఇందులో.

కొందరి రచనల్లో మరికొందరి ప్రభావాలు గోచరిస్తాయి. ఆ విధంగా గోచరించటంలో ఏమీ అసహజత్వం లేదు. దాని అర్థం ఒకరి భావాలను మరొకరు అనుకరించారని కాని అనుసరించారని కాని కాదు. అందువల్ల మౌలికతకు కూడ భంగం రాదు. ఒకరి ప్రభావం మరొకరి మీద పడటం అంటే రచయితకు కాని రచయిత్రికి కాని తెలియకుండానే కొందరి భావాలు వారి మీద ప్రభావం వేస్తాయి.

ఈ కవయిత్రి తన "మలిపలుకు" లో చెప్పుకున్న ప్రభావం ఈ కవితలన్నింటిలోనూ స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. కొందరి భావాలలో కొంత సామ్యం వుంటుంది. ఆ వున్న సామ్యం, అవతలి వ్యక్తి భావాల బలంతో, మాధుర్యంతో, ఇవతలి వ్యక్తి కృతుల్లో ఎక్కువ స్పష్టరూపం తాలుస్తుంది. రేవతీదేవి కవితల మీద ఆ ప్రభావం ఎవరిదో నేను చెప్పేసి, ఎవరికి వారు గుర్తించటంలోని (thrill) పులకింతను పోగొట్టతలవలేదు.

ఈ కవయిత్రి మానవ మనోభావాలను ఎంత మనోజ్ఞుగా వర్ణిస్తుందో ప్రకృతి వైచిత్రిని కూడ అంత మనోజ్ఞుగా వర్ణిస్తుంది. తుఫాను భీభత్సాన్ని వర్ణిస్తుంది:

" నింగి నుంచి నేలకి
బలంగా బరువుగా వర్షపుధారలు (*)
ధారాపాతంగా వర్షపుధారల వర్షం
శిలాగర్భంలో కూడా చొరబడగల ధారాపాతం

నింగినీ నేలనీ చుట్టేనే గాలి

...

ఆకాశంలోకి భూగర్భంలోకి విస్తరించిన భవనాలను కూల్చేపెనుగాలి

...

సమస్తమూ

కొట్టుకుపోయి తుడిచిపెట్టుకుపోతున్నాయి

నీటిగాలిలో పిచ్చెక్కిన నీటిగాలిలో

గాలినీటిలో పిచ్చెక్కిన గాలినీటిలో

ఈ వానకి

అయ్యో పాపం సూర్యుడు కూడా

పిండిముద్దలా తడిసిచీకిపోయాడు"

...

(*) ఇక్కడ "వర్షపుధారలు" అని ఎందుకనాలసాచ్చిందో? "వర్షధారలు" అంటే బాగుండేదిగా.

ఈ విధంగా "శిలాలోలిత" లో మనకు నూతన రీతులు ప్రత్యక్షమవుతుంటాయి. చాలామంది తమ కళ్ళతో కాక ఇతర్ల కళ్ళతో చూచి జీవిస్తుంటారు. అది బరువులేని పని. తమ కళ్ళతో చూచే శ్రమ తప్పుతుంది ఇతర్ల కళ్ళతో చూచి జీవిస్తుంటే. కాని రేవతీదేవి తన కళ్ళతో చూచే జీవిస్తుంది, రచిస్తుంది.

మానవజీవితంలో స్మరణాతీత కాలం నుంచీ కూడ హృదయానికి గొప్ప స్థానం వుంది, ఆనందానుభూతి కాని, విషాదానుభూతి కాని అందులో నుంచే ఆవిర్భస్తుంది కనుక. మేధా ప్రాధాన్యం మేధకే వున్నది, అది లేంది మనిషి అజ్ఞానంలో, అంధకారంలో, అజ్ఞానాంధకారంలో జీవిస్తాడు కనుక. అయితే కళాకారులు ప్రత్యేకంగా హృదయధర్మావలంబులు. అందుకే మధుర సంగీత శిల్పి స్వర్గీయ కుందన్ లాల్ సైగల్ ఒకచోట అంటాడు. "జిబ్ దిల్ హీ టూట్ గయా హం జీకే క్యాకరేంగే" అని. మనసే విరిగిపోతే ఇంకా మనం బ్రతికుండి చేనేదేమిటని. ఈ విధంగా హృదయానిదొక ప్రత్యేక స్థానం ప్రత్యేకించి కళాకారుల్లో. అందులో ప్రత్యేకించి కవులు హృదయధర్ములు. కవితకు రసం ప్రధానం. అటువంటి రసం హృదయానుభూతి నుండి జనిస్తుంది. అయితే ప్రపంచ సాహితీ చరిత్రని తిరగవేస్తే హృదయానికి సంబంధించి మాత్రమే కాక మేధకు సంబంధించి కూడ ఎంతో కవితారచన జరిగినట్లు తెలుస్తుంది.

మనం నివసిస్తున్న ఆధునిక యుగం వైజ్ఞానిక యుగం. విజ్ఞానం మేధాజనితం. అందువల్ల మన యుగం మేధాయుగం. కనుకనే మన కళ్ళలో కూడ, ప్రత్యేకించి ఆధునిక రూపకళలోను, ఆధునిక కవితాకళలోను మనకు అనుభూతి కంటే ఆలోచనే ప్రధానంగా గోచరిస్తుంది. అందుకే అంటారు, ఒకప్పుడు పాడటానికి కవితారచన జరిగేదనీ, నేడు కవితా రచన ఆలోచించటానికి జరుగుతున్నదనీ. నేటి కవిత ఛందో నియమాలన్నింటినీ ఉల్లంఘించి ముక్తఛందంగా రూపొందింది. అనుప్రాసలు, అంత్యప్రాసలు, యమకాలు మొదలైనవన్నీ అనవసరమైన గలగలలు గణగణలుగా ఎంచబడుతున్నాయి. ఈ విధంగా నిబద్ధ కవితకు బదులు అనిబద్ధ కవితాసృష్టి ప్రపంచం అంతటా ఎక్కువ జరుగుతుంది. ఛందోనియమాల మీద పూర్ణంగా ఆధిపత్యం సంపాదించిన కవులకు ఇబ్బంది లేదు కాని మధ్యరకం కవులు తమ కవితలు ఛందోబద్ధంగా రచించాలసి వచ్చినప్పుడు తమ భావాల ననుసరించి రచించక ఆ ఛందోనియమాల ననుసరించి తమ భావాలను మలుచుకుని రచిస్తారు. అటువంటి సందర్భాలను గుర్తులో వుంచుకునే సోమర్సెట్ మాం తమాషాగా అన్నాడు, "We do not write as we want to but as we can". మనం కోరుకున్నట్లు మనం వ్రాయక మన చేతయినట్లు మనం వ్రాస్తామట. ఆ నియమాలను పాటించకపోవటంలో కవికి చాలా స్వేచ్ఛ దొరికిన మాట నిజమే కాని ఆ స్వేచ్ఛ వెర్రితలలు వేయకుండా చూచుకోవాలి. మనిషికి స్వేచ్ఛ వుండాలి కాని స్వేచ్ఛకు స్వేచ్ఛ

అతిగా వుంటే ప్రమాదం. స్వేచ్ఛకు కొన్ని హద్దులు లేనప్పుడు అది త్రాగుబోతుల స్వేచ్ఛ వలె, ఉన్నాదుల స్వేచ్ఛ వలె పరిణమిస్తుంది.

రేవతీదేవి ఆధునిక కవయిత్రి. రీతిలో ఏమి, సీతిలో ఏమి, భావాలలో ఏమీ, ప్రభావాలలో ఏమీ, ఆమె నేటి కవయిత్రి. తన కవిత "మూగవోయిన గొంతు" లో అంటుంది:

" ఇన్నాళ్ళూ గలగలా మాట్లాడితే
నే చెప్పాల్సిందేమీ లేనందున
నేనేం చెప్పినా విన్నారు

ఇప్పుడేమో నాకూ
చెప్పాల్సిందేదో ఉండి
చాలా గాఢమైంది
చాలా ఇష్టమైంది
చాల స్వచ్ఛమైంది
చెప్పాల్సిందేదో ఉండి
మాట్లాడబోతే
ఎవరూ వినిపించుకోరు
అందుకో మరెందుకో
ఈ గొంతు మూగవోయింది

తాదాత్మ్యపు మత్తు వల్లనో
మాధుర్యపు తీపి వల్లనో
లేదూ మీరెలాగు వినిపించుకోరనో
మూగవోయింది ఈ గొంతు "

ఈ విధంగా ఆమె తన impressions కు expression ఇవ్వటంలో అస్పష్టతను కాక సుస్పష్టతను ప్రదర్శిస్తుంది. ఆధునిక కవితలో అస్పష్టత ప్రస్ఫుటం అవుతున్నదని వాడుక.

అటువంటి అస్పష్టత కవితకు కళంకం కాదు కాని అదే ప్రధానం కారాదు. పై కవితలో ఆమె ఆలోచనా స్రవంతి లోని లయాత్మక రీతి సుస్పష్టం అవుతుంది. ఆమె ధోరణి కొంత చాటువుల రీతిలో ఎపిగ్రమాటిక్ గా వుంటుంది, చాలామంది దార్శనికుల్లో వున్నట్లు. అది మనోరంజకంగానూ, జ్ఞానప్రదంగానూ కూడ వుంటుంది. దాన్ని కూడా అదుపులోనే వుంచాలి. ప్రతి విషయం కూడా కొంత అదుపులో వుండాలి కాని కొన్ని విషయాలు ఎక్కువ అదుపులో వుంచబడాలి.

ఈ కవయిత్రి దుష్ట సమాసాలనబడే వాటిని లక్ష్యం చేయనట్లే దీర్ఘ సమాసాలు వాడటానికి కూడ వెనకాడదు: "ఈ సాంద్ర లాలసా తప్తవేదనాస్తిత్వం" అటువంటి వాటిలో ఒకటి.

"శిలాలోలిత" లో "అనురాగ దగ్ధ సమాధి" అనేదొక ఆకర్షక కవిత; ఇటువంటి కవితలు ఇందులో ఇంకొన్ని వున్నాయి. వాటన్నిటినీ ఉదహరించాలనిపిస్తుంది కాని వీలుపడదు. అందుకని కొన్నిటినినే ఉదహరించకుండా వుండటం కూడ వీలుపడదు. "అనురాగ దగ్ధ సమాధి" లో కవయిత్రి వ్రాస్తుంది:

"నేనెవరినో మీకెవరికీ తెలియదు
 ఆర్తినెగతో ఎర్రగా జ్వలించే నీలం నిప్పుపువ్వును

నా చుట్టూ అనాది ప్రాణిని రగిల్చిన
 జగల్లీలా కేళికా సప్తవర్ణ జ్వాలా వలయాలు
 ఆ కళ్ళు ఆ అనురాగం కళ్ళు
 అనురాగం ఎంత అందంగా ఉండటానికి వీలుంటుందో
 అంత అందంగానూ ఉండే ఆ అనురాగం కళ్ళు
 లోకమంతటోనూ నన్నే చూసే ఆ అందమైన అనురాగం కళ్ళు
 నాలోనే లోకమంతటినీ చూసే ఆ అనురాగపుటందమైన కళ్ళు
 అనురాగ జలధులై
 యుగయుగాల సమస్త ప్రాణికోటి అనురాగాన్ని
 నాపైన అవిరళంగా వర్షించే అనురాగమేఘాలు ఆ కళ్ళు

...

ఈ హృదయం

రసజ్వలిత దాహంతో వెచ్చగా విచ్చుకున్న నెత్తురుపువ్వు

..."

లోకం అంతట్లో తనను చూడటం, తనలో లోకం అంతటినీ చూడటం, ఎంత ఉదాత్త భావన! దీన్నే మనోవిజ్ఞానంలో, "ప్రాజక్షన్" అనీ, "ఇన్ ట్రోజక్షన్" అనీ అంటారు. లోకంలో తనను చూడటం మొదటిదానికి చెందితే తనలో లోకాన్ని చూడటం రెండవదానికి చెందుతుంది. "నీలం నిప్పురవ్వ" "వెచ్చగా విచ్చుకున్న నెత్తురుపువ్వు". ఈ రెండూ కూడ మరుపుకురాని మంచిమంచి అభివ్యక్తులు, ఈ రెండూ కూడ వాటికవే మేలైన కవితలు!

మరొక కవితలో ఈమె అంటుంది "మరిగేనెత్తుటి వరదలా" అని. నెత్తుటి వరదనే భరించటం కష్టం. ఇంకా ఆ వరద పారే నెత్తురు మరుగుతూ వుంటే? అందుకే అంటాను ఈ కవయిత్రి భావాలూ పదాలూ ప్రత్యేకమైనవి అని.

కవయిత్రి ఇవన్నీ ఎందుకు రచించినట్లు? రచించినందున ఎందుకు రచించిందని ప్రశ్నిస్తున్నాం. రచించక పోయినట్లయితే ఎందుకు రచించలేదీవన్నీ అని ప్రశ్నిస్తాం. ఈ రెండవ ప్రశ్న వేయించుకోకుండా వుండాలనే ఆమె వీటిని రచించింది. రచించకపోతే రెండో ప్రశ్న వచ్చేది. రచించినందున మొదటి ప్రశ్న వచ్చింది. మొదటి ప్రశ్నకు జవాబివ్వటం సులభం అనీ, రెండవ ప్రశ్నకు జవాబివ్వటం కష్టమనీ ఆమెకు తెలుసు. అంటే, ఎందుకు వ్రాసింది అనే ప్రశ్నకు జవాబివ్వటం సులభమనీ, ఎందుకు వ్రాయలేదనే ప్రశ్నకు జవాబివ్వటం కష్టమనీ ఆమెకు తెలుసు కనుకనే వీటిని వ్రాసింది ఆమె!

ఆమె కవితల్లో నుంచి మరొక చిన్న కవిత "నిష్క్రమణ" అనే దాన్ని ఆఖరిసారిగా ఇక్కడ ఉదహరించకుండా వుండలేకపోతున్నా.

"నువ్వంటే నాకెంతో ఇష్టం ఎవరంటేనూ లేని ఇష్టం

ఎన్నో రకాల అన్ని ఇష్టాలకీ అతీతమైన ఇష్టం
కానీ
నువ్వంటే నాకలాంటి ఇష్టం ఉంటే
ఈ లోకానికేదో అవుతుందిట
అందుకని
నీ నుంచి పారిపోవాలని
నువ్వున్నావని ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయాను
నువ్వున్నావని ఊళ్ళోంచి వెళ్ళిపోయాను
నువ్వున్నావని హృదయం లోంచి"

ఎందులోంచి వెళ్ళిపోయినా ఆ ఇష్టమైన వ్యక్తిలోంచి వెళ్ళిపోలేదు. పైగా, ఎక్కడ నుంచి వెళ్ళిపోయినా, వెళ్ళిపోయింది మరొకచోటుకు కాదు; ఎక్కడ నుంచి వెళ్ళిపోయినా ఆ ఇష్ట వ్యక్తి అంతరంగం లోకేగా వెళ్ళి నిలచింది!

సంజీవదేవ్

ఫిబ్రవరి 1980 .

"Creativity is aesthetic. Aesthetic is the pulse of creativity. Aesthetic is rapturous strain as assimilated by an existence.

An existence, through realisedness, sculptures the aesthetic. The sculpture of the aesthetic -- the flowing sculpture is the bearings of the history of existences.

Creativity is drealistic. Dreality is the unity of repeatedness and novelty. Creativity dreams the reality and reals the dream."

1. శిలాలోలిత

ఈ శిల

ఎర్రని కాంతుల

ఈ నీలంతెలుపు శిల

రాయిలా కనిపించే ఈ శిల శిలే గాని

వానచినుకు రాలినా ఎండపొడ తగిలినా

చిరుగాలి వీచినా పరిమళం సోకినా

మమతలా కరుణలా మనిషిలా ద్రవిస్తుంది

అజ్ఞాత అనురాగ శిల్పి

అపురూప సౌందర్య స్రష్ట

మౌన ముద్రాంకిత రసయోగి

కనిపించి వినిపించి అనిపించి

ఈ నిరీంద్రియశిల చైతన్యశిలై

ఈ రాతిశిల నాతిశిలై

అనురాగం తాగి మత్తెక్కి

మంచులో తడిసి వెన్నెట్లో మెరిసి

లలితంగా స్థిరచిత్త లోలితంగా

ఈ శిల

2. దిగులు

దిగులు

దిగులుదిగులుగా దిగులు

ఎందుకా

ఎందుకో చెప్పేవీలుంటే

దిగులెందుకు

3. యోగవోయిన గొంతు

ఇన్నాళ్ళూ గలగలా మాట్లడితే
నే చెప్పాల్సిందేమీ లేనందున
నేనేం చెప్పినా విన్నారు

ఇప్పుడేమో నాకూ
చెప్పాల్సిందేదో ఉండి
చాలా గాఢమైంది
చాలా ఇష్టమైంది
చాల స్వచ్ఛమైంది
చెప్పాల్సిందేదో ఉండి
మాట్లాడబోతే
ఎవరూ వినిపించుకోరు
అందుకో మరెందుకో
ఈ గొంతు మూగవోయింది

తాదాత్మ్యపు మత్తు వల్లనో
మాధుర్యపు తీపి వల్లనో
లేదూ మీరెలాగు వినిపించుకోరనో
మూగవోయింది ఈ గొంతు

ఐతే ఏం
మూగవోయిన ఈ గొంతులో
తాదాత్మ్యాన నిద్రించిన
అనురాగమానస నిస్వనాలున్నాయి

4. హృచ్చతి

క్షితిజరేఖ వేడి

వేడిగానే ఉంది

నిరంతర చిత్తకార్తి కుక్కలు

కుక్కల్లాగే తిరుగుతున్నాయి

నాటి నుంచి ఆవరించిన అనుబంధపుటూదర

వెచ్చగా కమ్ముకుంటూనే ఉంది

ఐనా

ఈ హృదయం

ఫ్రీజర్ లోంచి తీసిన శవం కన్నా చల్లని

మాంసపు మంచుముద్ద

అది కరగటానికీ స్పందించటానికీ కావాల్సిన

నిజాయితీ మంచుమంటకి

ఈ లోకం భగ్గుమని తగలడిపోతుందిట

అందుకే

ఈ హృది ఎన్నటికీ రగలని చితి

5. నిష్క్రయణ

నువ్వంటే నాకెంతో ఇష్టం ఎవరంటేనూ లేని ఇష్టం

ఎన్నో రకాల అన్ని ఇష్టాలకీ అతీతమైన ఇష్టం

కానీ

నువ్వంటే నాకలాంటి ఇష్టం ఉంటే

ఈ లోకానికేదో అవుతుందిట

అందుకని

నీ నుంచి పారిపోవాలని

నువ్వున్నావని ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయాను

నువ్వున్నావని ఊళ్ళోంచి వెళ్ళిపోయాను

నువ్వున్నావని హృదయం లోంచి

6. దారి

మనసు

ఇన్నాళ్ళూ

నాకో మనసుందనే సంగతే తెలీని మనసు

మనసివ్వని మనసు

నిషేచీగా నిషూచీగా

నిశ్చింత మనసు

మనసుచ్చుకోని మనసు

నిష్పందనగా నిశ్చలనంగా

నిస్త్రంత్ర మనసు

వజ్రపుముక్కలా గాజపెంకులా

పాలరాతిబొమ్మలా

నిరీంద్రియ మనసు

మనసు

గింజ లోంచి పసిమొలక తొంగిచూసినట్లు

మనసలికిడి

ఈ వెలుతురు నిన్నటి వెలుతురు కాదు

ఇంతకు ముందెన్నడూ చూడని ఏదో వింత కాంతి

ఈ గాలి నిన్నటి గాలి కాదు

ఇంతకు ముందెన్నడూ తాకని ఏదో వింత స్పర్శ

అందుకే

మనసులో తపన తనువులో తపన నాలోనూ తపన

మనసులోనెగ తనువులోనెగ నాలోనూనెగ

మనసులో వేదన తనువులో వేదన నాలోనూ వేదన

మనసులో అశాంతి తనువులో అశాంతి నాలోను అశాంతి

ఈ బాధ తియ్యగా ఈ తీపి బాధగా

ఈ తీపి చేదుగా ఈ చేదు తీపిగా

ఈ బాధ హాయిగా ఈ హాయి బాధగా

మనసైన మనసులో మనిషినై

మనసులో మనసైన మనిషినై

మనసుదారి మనిషిదారి కాదంటే

మరి నాదారి గోదారేనేమో

7. నాగరిక జాడ్యం

ఎవరి బ్రతుకులు వాళ్ళవి
ఎవరి కష్టాలు వాళ్ళవి
ఎవరి గొడవలో వాళ్ళుండటం
నాగరికసమాజ లక్షణమట

మరి
ఎదుటివ్యక్తి
మీ జోలికి రాకుండా
ఎలా ఉంటే మీకెందుకు
ఏం చేస్తే మీకెందుకు

8. రుచించని యోట

మగవాళ్ళకి చాటుగానూ
ఆడవాళ్ళకి పబ్లిగ్గానూ
రుచించని మాట చెప్పనా

మగకీ ఆడకీ
శీలాన్నీ ఆస్తిని
సమంగా వర్తింపించండి
కాగితాల మీదా వేదికల మీదా కాదు
నిజంగా సమంగా వర్తింపించండి

9. స్త్రీ

పురుషుడికి

అపారమైన

శక్తిసామర్థ్యాలున్నాయి

అందచందాలున్నాయి

గుణగణాలున్నాయి

తెలివితేటలున్నాయి

అవన్నీ పురుషుడికి

తల్లిగా ప్రేయసిగా

స్త్రీ ఇస్తుంది

అన్నీ ఇచ్చి చివరికి మగాడి చేతిలో ఆటబొమ్మవుతుంది

10. చిట్లని నీటిబుడగ

నేను పుట్టినప్పుడు నా చుట్టూ
సౌందర్యమూ ఐశ్వర్యమూ అధికారమూ
అందరి ప్రేమానురాగమూ
ఇప్పటికీ

నా వేలికి గుండుసూది గుచ్చుకుంటే గుండెలో చురకత్తి దిగబడినట్లుగా
కరెన్సినోట్లబొత్తులూ రాజకీయప్పలుకుబడులూ
ఉద్యోగాధికారాలూ అసాధారణవైద్యవిజ్ఞానమూ
బంధుకోటీ మిత్రబృందాల అందరి ఆర్ద్రతా
ఇప్పటికీ

సరదాగా జాలీజాలీగా సంతోషంగా నవ్వులు చిందిస్తూ
అన్నింటి లోంచి అందరి లోంచి నాలోకి
అందరికీ తెలిసిన నేను ఎవరికీ తెలీని నాలోని నాలోకి
జాలిజాలిగా నిర్వాణవిషాదంగా అదృశ్యాస్పృధారగా
అలాఅని ఈ నామరూప సంఘాతాన్ని విప్పాలనీ అనిపించలేదు

అన్నీ ఉన్న ఏమీలేని మానసం లోంచి
ఎవరికీ యివ్వని ఏదీ తీసుకోని మనసు లోంచి
ఏదో ఎప్పుడో ఎక్కడో

ఈ మాయపొరలు చీల్చమనీ ఈ ఇహోవధుల దాటమనీ
షడ్ధర్శనాలన్నప్పుడూ నాకేమీ అనిపించలేదు కానీ

ఏమీ అనని ఏదీ అనిపించని ఏదో
ఏదో ఏదోలేనట్లు ఏదో ఛాయ
ఎప్పటిదా ఛాయ ఎక్కడిదా భావం
నిన్నటిదీ మొన్నటిదీ కాదు
చిననాటిదీ కాదు

చిన్ననాటి కంటె వెనకటి అనాది యవ్వనంలో రసజ్వలించిన
ఎప్పుడో తెలీని ఏదో తెలీని ఎప్పటిదీ కాని
త్రికాల పరివేష్టిత వర్తమానం కాబోలు

ఏదో ఎందుకో తెలీని అందుక్కాకపోతే
ఈ నీటిబుడగజీవితాన్ని
నిమిషమాత్రపు నీటిబుడగను చిదిమితే ఏం

కోటికోట్ల క్షణికాల నిమిషం ఎంతకీ అంతమవని అనంతంలా
ఏం చిదిమితే ఏం

అనిర్వచనీయ అమూల్య అపూర్వ
పితృవాత్సల్యానురాగ సమశీతోష్ణంలో
ఆవిరవ్వని గడ్డకట్టని ఈ నీటిబుడగని
అందాకా ఆగే చిదిమితే మాత్రమేమిటి
ఆందుకే ఎందుకైనా అందాకా ఎందుకు ఆగకూడదు

11. ఈ రాత్రి

ఈ రాత్రి గడిస్తే

నిద్ర మాత్రలక్కుడా లొంగని

ఈ రాత్రి గడిస్తే

మనిషితో రాజీపడలేక పోయినందుకు

నా వీపుకింద అంపశయ్యలా పరుచుకున్న

ఈ రాత్రి గడిస్తే

దైవంతో రాజీపడలేక పోయినందుకు

నా నరాలలో ఈత ముళ్ళ నెత్తురై ప్రవహిస్తున్న

ఈ రాత్రి గడిస్తే

నిజాయితీ మొహాన

వెలుతురు దుప్పటి కప్పి మరోపగలు

యెప్పుడో మరో రాత్రి మరోపగలు

వెలుతురు దొరక్క

నిజాయితీ నగ్నంగా స్నిగ్ధంగా ఉండిపోతే

ఆ రాత్రి గడవకుండా నిలిచిపోతే

నేనే గతించి గడిచిపోతాను నిజాయితీగా

12. తుపాకి కాల్పులు

తుపాకులు కాల్చవు

కాల్పేది మనుషులు

మనుషులే కాల్పుతారు

మాటల్తో కాల్పుతారు చూపుల్తో కాల్పుతారు

మౌనంతో కాల్పుతారు మమతల్తో కాల్పుతారు

రంగుల్తో కాల్పుతారు సిరాతో కాల్పుతారు

తుపాకీతోనూ కాల్పుతారు

కాల్పేమనుషులకి తెలుసు

ఎప్పుడు దేంతో కాల్చాల్సిందీ

ఇల్లు కాలినా ఒళ్ళు కాలినా కడుపు కాలినా

మనసు కాలనిదే

ఎవరూ ఏదీ కాల్చరు

అందుకే

ఈ దేశంలో

ఇల్లు కాలి ఒళ్ళు కాలి కడుపు కాలి

మందుగుండు

దీపావళి మందుగుండు

కాల్పుతున్నారు

అందుకని ముందుగా

మనసుల్ని కాల్చితే

ఆ మనుషులు
తుపాకులు కాల్చుతారు
మాటల తుపాకులు
చూపుల తుపాకులు
మందుగుండు తుపాకులు
తుపాకుల తుపాకులు కాల్చుతారు

13. దేవుడూ

దేవుడూ

నన్ను రక్షించు

నీ భక్తుల్నుంచి

నన్ను రక్షించు

దేవుడూ

నన్ను రక్షించు

గాంధీ భక్తుల్నుంచి

మార్క్స భక్తుల్నుంచి

ఫ్రాయిడ్ భక్తుల్నుంచి

Sartre భక్తుల్నుంచి

బాబాల భక్తుల్నుంచి

సైన్సు భక్తుల్నుంచి

విశ్వనాథ భక్తుల్నుంచి

శ్రీశ్రీ భక్తుల్నుంచి

చలం భక్తుల్నుంచి

నన్ను రక్షించు

దేవుడూ

నన్ను రక్షించు

నానారకాల భక్తకోటి నుంచి

నన్ను రక్షించు

ఇందర్నుంచి రక్షించినందుకు

నేన్నీ భక్తిలో పడితే

ఓద్ధు దేవుడూ
నువు నన్ను రక్షించొద్దు
నన్ను నేనే రక్షించుకుంటాను

అప్పుడు
నన్ను రక్షించు అని
నువ్వే నన్ను అడగాల్సిస్తుంది

14. ఓటమిలోని గెలుపు

ఉన్నట్లుండి అమాంతం ఈ లోకంలో ఊడిపడ్డాను
అంతకు ముందేమిటో నాకేం తెలియదు
అలా చైతన్యించి చుట్టూ నాచుట్టూ పరికించాను

ఇది తెలుపు ఇది నలుపు ఇది పసుపు ఇది ఎరుపు
ఇది తప్పు ఇది ఒప్పు ఇది నిప్పు ఇది నీరు
ఇది ఊరు ఇది పేరు ఇది నీది ఇది నాది
అంటూ నియమనిబంధనలు పరిధులు వివరించారు

అది సరే ఇదంతా నాకంటే ముందు సంగతి కదా
నేను అవుననో కాదనో ఏదో అనకుండా
నాకెలా వర్తిస్తుంది

నేను చైతన్యించిన క్షణాన
అనురాగానికి అనురక్తించి అణువణువూ రాగరంజితమై
స్పందించి ఓ మనసున మనసంకితమై
నేను చూసిన రంగులు విన్న ధ్వనులూ
గమనించిన వివరణలు పరికించిన అవధులూ
మరింకెలాగో ఉన్నాయి

ఇంతకీ నేను పుట్టించెప్పుడు
పుట్టినప్పుడు పుట్టినట్లా
చైతన్యించినప్పుడు పుట్టినట్లా

వైతన్యించిననాడు తొలిసారిగా ఓడిపోయాను
అప్పటినుంచి నిత్యం ఓడిపోతూనేవున్నాను
ఐనా
నన్ను ఓడిస్తున్నవాళ్ళెన్నటికీ
నన్ను గెలుచుకోలేరు
ఇది నా ఓటమిలోని
నా గెలుపు

15. ఆశాగ్ని రేణువు

పుట్టిన ఇంత కాలానికీ
నేను బ్రతికున్నట్లు తెలిసి
తొలిసారిగా ఏడుపొచ్చింది
నేను నిజంగా బ్రతికుండే అవకాశం లేదని

సుఖదుఃఖాలకీ అతీతమైన స్థితప్రజ్ఞ కాదు
సుఖదుఃఖాలూ ఏదీ అసలుకే తెలీని జడత్వం
అజ్ఞానం లాంటి అభేదం లాంటి జడత్వం

నా పుట్టుకలాగే నా జీవితంలో
ఘటనా ప్రతిఘటనా లేని
ఏవో కొన్ని జరిగాయి నా కర్తృత్వం లేకుండానే

శారీరకంగా మానసికంగా నైతికంగా
నా పుట్టుకకీ నాదెంత బాధ్యతో
వీటన్నికీ అంతే బాధ్యతనిపిస్తుంది

ఒక్క వుదుటున చిచ్చుబుడ్డిలా ఎగిసిన ఈ చైతన్యం
నన్ను నేను తొలిసారిగా చూసుకున్న ఈ క్షణం
నేను బ్రతికున్నట్లు తెలిసిన ఈ క్షణం నుంచి
నేనేం చేసినా చెయ్యకపోయినా
అందుకు బాధ్యత నాదే

ఏదో వెలితీ లోటూ కొరతా
ఏదో తపనా ఆవేదనా అశాంతీ
ఏదో ఒంటరితనమూ శూన్యమూ

గతం నన్ను బంధించేసిందట
నా బ్రతుకు నా సొంతం కాదట
ఈ క్షణంలో పుట్టిన నేను
ఆ నానారకాల బంధనాలను తెంచి ఎదురుతిరిగితే

బంధనాలు తెంచలేకా కాదు ఎదురుతిరగలేకా కాదు
లోకపు ములుకుమాటలకి వెనకాడీ కాదు
ఒకానొక బలహీనతకి లొంగిపోయిన
ఆశాగ్నిరేణువును నేను

16. ఉన్నాడ ప్రకృతి

సాగిపోతూ ఉంది ఈజనసందోహం
విషాదాల వరదల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

సాగిపోతూ ఉంది ఈ జనసందోహం
కష్టాల నిప్పుటెండల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

సాగిపోతూ ఉంది ఈ జనసందోహం
ఆనందాల స్వాతిచినుకుల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

నిరంతరయానంలా చీకటివెలుగుల గమనికలా
సాగిపోతూనే ఉంది ఈ జనసందోహం
సాగిపోతూనే ఉంది చీకటివెలుగుల గమనికలా
ఈ జనసందోహం నిరంతరయానంలా
సాగిపోతూనే ఉంది ఈ జనసందోహం

నదుల్లో నీళ్ళాగిపోయాయి
చెరువుల్లో నీళ్ళెండిపోయాయి
బావుల్లో నీళ్ళోట్టిపోయాయి
చెలమల్లో నీళ్ళుడిగిపోయాయి

వేడికి ఒంగిన ఇనపపెనంలా ఆకాశం
రెల్లుపువ్వులా పాలిపోయిన చెమ్మలేని మేఘాలు
వేడెక్కిన అభ్రకపు మేలిముసుగేసుకున్న కొండలు
భూమి లోంచి మొలుచుకొచ్చిన అస్థిపంజరాలా ఆకుల్లేని చెట్లు
దుమ్ముకొట్టుకుపోయిన నిప్పుబంతిలా భూగోళం

మొక్కలకి నీళ్ళు లేవు
స్నానాలకి నీళ్ళు లేవు
తాగటానికి నీళ్ళు లేవు
డబ్బుకూడా నీళ్ళు లేవు

రేయింబవళ్ళు నల్లనితెల్లని నెగలపొగలు
ఈ వేడికి
అయ్యో పాపం సూర్యుడు కూడా
మైనంముద్దలా కరిగివుడికిపోయాడు

పెదాలైనా తడిచెయ్యలేని పొడినాలుకలు
చెట్లమోడుల్లాంటి కళ్ళచూపులు
అగ్నిసరస్సులు ఆవిరయ్యి
ఆ ఆవిరి గాలయ్యి
ఆ గాలి వడగాడ్యయ్యి
దారి పక్క చెట్ల కింద
స్పృహతప్పిన శ్వాసాగిన మనుషులు

దాహం
సెగసెగగా దాహం
పైకెగిసిన మంటలకొసల్లా దాహం
రెక్కలు కదపలేని పక్షుల గొంతుల్లో దాహం
దుమ్మురంగు పచ్చికబయలు నిండా దాహం

పంటల్లేవు
పనుల్లేవు
తిండిగింజల్లేవు
ఇంకా నాలుగు రోజులిలాగే ఉంటే

తిండిగింజల అవసరమూ ఉండదు

నీళ్ళులేక తిండిలేక
నీళ్ళూతిండి లేక చచ్చిపోయిన
పశువుల కళేబరాలు
కుళ్ళటాని క్కూడా చెమ్మలేక
ఎండిపోయిన కళేబరాలు

ఎండిపోయాయి
మొక్కలెండిపోయాయి
పశువులెండిపోయాయి
శరీరాలెండిపోయాయి
మనసులెండిపోయాయి

ఒక్క గుక్కెడు నీళ్ళు
గొంతు తడుపుకోను
ఒక్క గుక్కెడు నీళ్ళు

సహారా ఎడారి
ఒంటరి ఒంటె కడుపుతోంచైనా
నాలుగు నీటిబొట్ల తెండి

దేవతలారా రాక్షసులారా
నాలుగు కన్నీటిబొట్లైనా రాలిచ్చండి

నూనెలో ఊరిన నీలం కంబళిలా
మత్తుగా మందంగా బరువుగా ఆకాశం
తేమగా బరువుగా బలంగా సుడులు తిరిగే మేఘాలు

తెల్లలోహపు కొరాడాల్లాంటి మెరుపులు
మృత్యురథచక్రాలా డబడబా దొర్లుతున్నట్లు ఉరుములు
సూర్యగోళాలు చిట్టి దభీమని కిందకి పడుతున్నట్లు పిడుగులు

నింగి నుంచీ నేలకి
బలంగా బరువుగా వర్షపుధారలు
ధారాపాతంగా వర్షపుధారల వర్షం
శిలాగర్భంలో క్కూడా చొరబడగల ధారాపాతం

నింగినీ నేలనీ చుట్టేసే గాలి
మహావృక్షాల్ని కూకటివేళ్ళతోపెకిలించేపెనుగాలి
ఆకాశంలోకి భూగర్భంలోకి విస్తరించిన భవనాలను కూల్చేపెనుగాలి

రాత్రీపగలూ పగలూరాత్రీ
ధారలుధారలుగా వర్షపుధార
తెరలుతెరలుగా గాలివేగం

రాత్రీ చీకటి పగలూ చీకటి
అటు వరద ఇటు ఉప్పెన
వానాగాలీ గాలీవానా
హోరు తుఫాను హోరు

కూలిపోతున్న ఇళ్ళూ చెట్లూ
కొట్టుకుపోతున్న పశువులూ మనుషులూ
పైరులూపంటలూ ఊళ్ళూవాడలూ
సమస్తమూ
కొట్టుకుపోయి తుడిచిపెట్టుకుపోతున్నాయి
నీటిగాలిలో పిచ్చెక్కిన నీటిగాలిలో

గాలిసీటిలో పిచ్చెక్కిన గాలిసీటిలో

ఈ వానకి

అయ్యో పాపం సూర్యుడు కూడా
పిండిముద్దలా తడిసిచీకిపోయాడు

ఇంతాచేసి ఎంతనేపు

ముప్పుటలు

ఉప్పెనవరద వరద ఉప్పెన

ముప్పయ్యేళ్ళ దాకా కోలుకోకుండా

చావుదెబ్బ కొట్టి

గాలి వెళ్ళిపోయింది

వానా వెళ్ళిపోయింది

ఆ గాలీవానల గుర్తుగా

నీళ్ళున్నాయి

పడిపోయిన ఇళ్ళున్నాయి

పర్వతాల మీద నీళ్ళు

నదుల్లో నీళ్ళు కాలవల్లో నీళ్ళు

బావుల్లో నీళ్ళు చెరువుల్లో నీళ్ళు

వీధుల్లో నీళ్ళు ఇళ్ళల్లో నీళ్ళు

నీళ్ళలో పర్వతాలు

నీళ్ళలో నదులు నీళ్ళలో కాలవలు

నీళ్ళలో బావులు నీళ్ళలో చెరువులు

నీళ్ళలో వీధులు నీళ్ళలో ఇళ్ళు

నీళ్ళలో నీళ్ళు నీళ్ళేనీళ్ళు

కానీ

తాగటానికి

కనీసం పుక్కిలింఛటానికి

పనికిరాని నీళ్ళు

కళ్ళునీళ్ళు చుప్పనాతి కుళ్ళునీళ్ళు

నీళ్ళలో నానిన చీకన పంటధాన్యాల రాసులు

నీళ్ళలో నానిన కుళ్ళిన కళేబరాల గుట్టలు

నీళ్ళలో నానిన కుళ్ళిన శవాల దొంతరలు

ముట్టుకుంటే కుష్టు వొళ్ళులా ఊడొచ్చే ఉబ్బిన కుళ్ళిన కండరాలు

ముక్కుపుటాలను బద్దలగొట్టే

హృదయాన్ని పిండిపిప్పిచేసే

భయానక వికారం వాసన

చెదిరిపోయిన సంసారాలు

మొగుడుంటే పెళ్ళాంలేదు

పెళ్ళాం ఉంటే మొగుడులేడు

ఇద్దరూ ఉంటే పిల్లలేరు

పిల్లలుంటే తల్లితండ్రులేరు

తినటానికి

చీకన కుళ్ళిన తిండిగింజలు

తాగటానికి

చెత్తాచెదారపు కలరానీళ్ళు

ఇళ్ళులేవు సామానులేవు

కూరలేవు బట్టలేవు

నోట్లులేవు రోడ్డులేవు
చెట్టులేవు వంతెనలేవు
పశువులేవు పనిముట్టులేవు

మరేమున్నాయి
నీళ్ళున్నాయి
చెత్తాచెదారపు కలరానీళ్ళు

ఈనీళ్ళని ఆకాశంలోకి మళ్ళించండి
ఈ నీళ్ళను సముద్రంలోకి మళ్ళించండి
ఈ నీళ్ళను నిప్పుల్లోకి ఎండబెట్టండి

దేవతలారా రాక్షసులారా చాత్రైతే
ఈ నీళ్ళను ఔపాసన పట్టండి

ఎప్పుడన్నా అప్పుడప్పుడు
సమంగా ఉండే ఎండావానలకి
ఈ జీవితాలు తెప్పరిల్లుతూ ఉంటాయి

సాగిపోతూ ఉంది ఈజనసందోహం
విషాదాల వరదల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

సాగిపోతూ ఉంది ఈ జనసందోహం
కష్టాల నిప్పుబెండల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

సాగిపోతూ ఉంది ఈ జనసందోహం
ఆనందాల స్వాతిచినుకుల్లోంచి సాగిపోతూనే ఉంది

నిరంతరయానంలా చీకటివెలుగుల గమనికలా

సాగిపోతూనే ఉంది ఈ జనసందోహం
సాగిపోతూనే ఉంది చీకటివెలుగుల గమనికలా
ఈ జనసందోహం నిరంతరయానంలా
సాగిపోతూనే ఉంది ఈ జనసందోహం

17. సిని చైతన్యం

ఇంద్రియాలను కిర్రెక్కించే
అసభ్యకర ఆటాపాటామాటల
దోపిడిదగా మాయామర్మపు
మొసలికన్నీళ్ళ యీ సినిమాలను
పీడిత ప్రజాసీకం
చూడటం మానేస్తే
అమ్మో అంత చైతన్యమొస్తే
ఇంకేమన్నా ఉందా
ఈ దోపిడి వ్యవస్థ
కుప్పకూలిపోదూ

18. ఆకలి నిజాయితీ

ఆకలి దహిస్తూండబట్టి గానీ లేపోతే నేనూ
ఈ శరద్రాత్రికంటికొస లోంచి గాఢత్వపు మంచుబిందువునై
జారి ఉందును
ఈ చిక్కని చీకటిలోని కాంతిని దోసిళ్ళతో
తాగి ఉందును

ఆకలి దహిస్తూండబట్టి గానీ లేపోతే నేనూ
ఈ ఉభయ సంధ్యల రంగులతో నా మానసాన్ని
సింగారించుకుని ఉందును
ఈ చిరుగాలికీ ఈ మెత్తని పచ్చికకీ ఈ చుక్కల గగనానికీ
స్పందించి ఉందును

ఈ క్షుద్బాధా తప్త విస్పృహలోని సెగ
ఈ అవమాన వ్యధా కలిత మానసం
ఈ దారిద్ర్య అనారోగ్య గ్రస్త శరీరం
కార్చిచ్చులా రగులుతుంది
కాంతి కిరణంలా దూసుకెడుతుంది
ఉన్నాద శక్తిలా తిరగబడుతుంది
అని నికరంగా అనిపిస్తుంది

కానీ అప్పుడప్పుడూ ఎప్పుడన్నా మరీమరీ నిజాయితీక్షణాలలో
ఆకలి దహిస్తూండబట్టి గానీ లేపోతే నేనూ
వాళ్ళలా
అందుకే భయం నాలోకి నేను తొంగిచూసుకోవటం

19. నటింఁచగల వ్రాణి

ఒక్క నిమిషం ఒకే ఒక్క నిమిషం
మనుషులంతా నిజాయితీగా ఉండిపోతే
ఉండిపోతే కాలచక్రం నిలిచిపోదూ

నిజాయితీగా ఉండిపోతే
భూగోళం బురదలో పడ్డ గోళిలా చతికిలబడుతుంది

నిజాయితీగా ఉండిపోతే
ఈ వ్యాపారాలాగిపోతాయి ఈ లావాదేవీలాగిపోతాయి
ఈ వ్యూహాలాగిపోతాయి ఈ యుద్ధాలాగిపోతాయి
ఈ చదువులాగిపోతాయి ఈ ఉద్యోగాలాగిపోతాయి
ఈ మమతలాగిపోతాయి ఈ అనుబంధాలాగిపోతాయి
ఈ సంసారాలాగిపోతాయి ఈ కాపరాలాగిపోతాయి

కానీ మానవజన్మ మహోత్తమ జన్మట
ఎందుకంటే
మనిషికి తప్ప మరే ప్రాణికి నటింఁచటం రాదు

అంచేత మరుక్షణంలో గుక్కతిప్పుకుని
నిజాయితీని నటింఁచుతూ
అందుకేగా ఎన్నడూ కాలచక్రం నిలిచిపోనిది

20. పాపం ఈ లోకం

నేనైతే నిజాయితీగానే ఉండును గానీ

ఉంటే

ఈ వంద్య కన్యాలోకానికి కడుపొస్తుందిట

నేనైతే పవిత్రంగానే ఉండును గానీ

ఉంటే

ఈ వ్యర్థ కన్యాలోకానికి కార్యమవుతుందిట

నేనైతే స్వచ్ఛంగానే ఉండును గానీ

ఉంటే

ఈ వృద్ధ కన్యాలోకానికి కళ్యాణమొస్తుందిట

అందుకని

అనిజాయితీగా అస్వచ్ఛంగా అపవిత్రంగా

21. డబ్బు పంజరం

ఈ నాగరిక సమాజమొక పంజరం

డబ్బు పంజరం

పంజరానికి తాళం వేసుకుని

తాళంచెవి దూరంగా విసిరితే

అనాదిలోకి వెళ్ళిపోతున్న

ఆదిమమానవుడి జుట్టులో చిక్కడిపోయింది

మనుషులు

డబ్బుపంజరంలోని

డుబ్బుచిలకలు

తాము కల్పించుకున్న దేవుడికి

మనుషులు దాసానుదాసులైనట్లుగా

తాము తయారించిన డబ్బుకి

తామే దాసానుదాసులు

డబ్బు నాగరికత ఊపిరి

డబ్బు నాగరికత దేహం

డబ్బు నాగరికత ఆత్మ

డబ్బు నాగరికత గమ్యం

డబ్బుసంస్కృతి

డబ్బువిజ్ఞానం

డబ్బువ్యాధులు

డబ్బుతోటే అన్నీ

డబ్బులోనే అన్నీ

డబ్బుసమాజం

డబ్బునాగరికత

డబ్బే సమాజం

డబ్బే నాగరికత

డబ్బే సత్యం

డబ్బే శివం

డబ్బే సుందరం

ఈ నాగరిక సమాజంలో

అన్నిటికీ కొలమానం డబ్బు

మమతకి అనురాగానికి

స్నేహానికి ఆత్మీయతకి

అన్నిటికీ కొలమానం డబ్బు

తల్లిని తండ్రిని

సొంత పిల్లల్ని

భార్యని భర్తని

సాటివారిని

అందరినీ అన్నిటినీ

అణాపైసల్లో తప్ప

విలువకట్టలేరు

యింత

తిండి బట్టా కొంపా

అందరికీ ప్రతిఒక్కరికీ

చాలు

డబ్బును తిరస్కరించి
నాగరికను త్యజించి
స్వచ్ఛతలోకి పవిత్రతలోకి
మానవత్వంలోకి అస్తిత్వంలోకి

అన్ని విలువల్ని
మానవ విలువలన్నిటిని
నాశనం చేసిన

డబ్బుని
తగలబెట్టండి
దేశదేశాల కరెన్సీని
మహాపర్వతంలా
కుప్పపోసి
నిప్పంటించండి

ఈ పంజరం విరగొట్టండి
ఈ డబ్బుపంజరం లోంచి బయటపడండి
స్వచ్ఛంగా స్వచ్ఛగా గాలి పీల్చండి

22. ఆవాహన

కవిత్వం దాకా దేనికి అసలేది గానీ నేను రాయగలనని
మీదాక దేనికి నా మట్టుకు నాకే అనిపించదు

ఎప్పుడో నిన్నమొన్నటి ఇప్పుడెప్పుడో
ఏదో విషాదపు టగాథంలో పడినప్పుడో
ఏదో అనురాగపు గాఢత్వంలో లీనమైనప్పుడో
ఏదో ఆనందపు మేఘాల మీద తేలిపోయినప్పుడో
ఎప్పుడో అలాంటిప్పుడెప్పుడో తను నేనైనప్పుడు తప్ప

కవిత్వం దాకా దేనికి అసలేది గానీ నేను రాయగలనని
మీదాక దేనికి నా మట్టుకు నాకే అనిపించదు

23. యహ్లాలసి

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని సౌందర్య రూపాలను చూడాలని

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని నాద స్వరాలను వినాలని

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని స్నిగ్ధత్వాలని స్పర్శించాలని

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని పరిమళాల గాఢత్వాలను పీల్చాలని

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని రుచుల కమ్మదనాలను చవిచూడాలని

అనాది నుంచి ఇంతవరకు

ఎవరికీ తెలియని అనురాగమానసాన్ని అద్వైతించుకోవాలని

24. దూరం

ఎంతెంత దూరం కోసెడుకోసెడు దూరం

అంటూ ఆడుకున్న చిన్ననాడు

దూరమంటే ఏమిటో తెలీనే తెలీదు

అలిసే దాకా నడిచినా

అలసట తెలిసేదిగానీ

దూరం తెలిసేది కాదు

పక్కవాళ్ళకీ మనకీ మధ్య

గొప్పలు తప్ప మరేమీ చెప్పుకోలేని దూరం

మనసుకీ మనసుకీ మధ్య

అనాత్మీయపు కంచుగోడల దూరం

తల్లిదండ్రులకీ పిల్లలకీ మధ్య

వయో, తారతమ్యాల తారుపోరల దూరం

మనిషికీ మనిషికీ మధ్య

వైరుధ్యాల చీలికగీతల దూరం

ద్వంద్వ ప్రమాణాల పితృస్వామికంలో

పెళ్ళికాని తల్లికీ బిడ్డకీ మధ్య

మూగవేదనల కారుచీకట్ల దూరం

కొన్నే ఖుగా కాపురం చేస్తున్న భర్తకీ భార్యకీ మధ్య

మనసెరగని గానుగెడ్డ దూరం

దూరం లేనిది

శరీరానికి శరీరానికి మధ్య మాత్రమే

పావలా ఇచ్చినా చాలు

సూత్రం తాడు కట్టినా చాలు

ఎంతో దూరాన వున్న తనకీ నాకూ మధ్య

కనీసం గాలి చొరబడటానికూడా

ఖాళీ లేని ఈ దూరం అద్వైతదూరం

25. దేహోత్సాహ

వాళ్ళు
సర్వం సన్యసించిన వాళ్ళు
మూల ప్రకృతైన శరీరాన్నొదిలి
నేల విడిచి సాములా
తీరా వాళ్ళు స్వర్గాని కెళ్ళగానే
పో పొండి
శరీరాల్లేని వాళ్ళకిక్కడ చోటుండదు
పొమ్మంటారు

వీళ్ళు
సర్వం వ్యసనించిన వీళ్ళు
ప్రాణ ప్రకృతైన ఆత్మనొదిలి
ద్వివిధ అమరత్వ జీవనాధారాన్నొదిలి
సాము లేకుండా నేలని పాకుతూ
తీరా వీళ్ళు నరకాని కెళ్ళగానే
పో పొండి
ఆత్మల్లేని వాళ్ళకిక్కడ చోటుండదు
పొమ్మంటారు

రెంటికి చెడి చవిటిపర్చై
స్వర్గనరకాల మధ్య
ఆడామగా కాని బ్రతుకులాగైపోతారు

ఆత్మలేని శరీరమే కాదు

శరీరంలేని ఆత్మ కూడా ఉండదు

అని రసయోగ సిద్ధాంతం

స్వర్గనరకాలంటే రెండు వైరుధ్య ప్రకృతుల ఆవరణలు

26. తన అక్షరాలు

తన అక్షరాలు

అవటానికి

అవీ ఆ మురికి నిఘంటువులోవే గానీ

అదేమిటో వాటి రూపే మారిపోతుంది

తన పెదాల మీంచి చేతుల్లోంచి జారే సరికి

ఒక్కోసారి మరీ ముద్దొచ్చి

కాసిన్ని అక్షరాల గుత్తుల్ని

గుప్పెట నిండా పట్టుకుంటానా

చేతి నిండా తేనె చిప్పిలుతుంది

అప్పుడు నాకు తెలికుండానే వేళ్ళు నోట్లోపెట్టుకుంటాను

తెల్లగా ముస్తాబై లేతచీకటి నీలంలో కూచుంటానా

గుప్పెడు యిసక తీసి నా మీదకి కచ్చగా విసిరినట్లు

కాసిన్ని పదాలు తన పెదాల మీంచి కసికసిగా జారి

నామీద అక్షరాల వెన్నెలతలంబ్రాలు రాలినట్లవుతుంది

ఆ వెన్నెట్లో తడవగానే మనసుకి జలుబుచేస్తుంది

ఎప్పుడన్నా అకారణంగా అడ్డం తిరుగుతానా

అమానుష అన్యాయం మితిమీరి

ప్రాణాలకి తెగించి తిరగబడిన

దగాపడిన ప్రజల కనుగుడ్డుల్లా

ఎర్రగా కరిగిన ఇనుం బొట్లలా

తన అక్షరాలు నిప్పురవ్వల్లా

నా మొహానొచ్చి కొట్టుకుంటాయి

అప్పుడు హృదయం కనలి ఏడుపొస్తుంది

తన అక్షరాలు పదబంధాలు

తేనెలా మంచులా వెన్నెలలా

అవసరమైతే అగ్నిశూలాల్లా

తన అక్షరాల పదబంధాలు

తనలాగానే

27. నిద్రపోతు జాతి

తిండిమెక్కుతూ నిద్రపోతున్నారు
ఈర్ష్యపడుతూ నిద్రపోతున్నారు
పశ్చికిలిస్తూ నిద్రపోతున్నారు
నిప్పులుకక్కుతూ నిద్రపోతున్నారు
సంపాదిస్తూ నిద్రపోతున్నారు
సంభోగిస్తూ నిద్రపోతున్నారు
హత్యలు చేస్తూ నిద్రపోతున్నారు
పరిత్యజిస్తూ నిద్రపోతున్నారు
చదువుతూ నిద్రపోతున్నారు
ఆత్మతార్చుతూ నిద్రపోతున్నారు
మరి నిద్రపోనివాడెవడిక్కడ
నిద్రపోనివాణ్ణి నిద్రపోనందుకు
మనకంటే ఒక శతాబ్దం పొడవుగా ముందుగా
మేలుకున్నందుకు చూస్తున్నందుకు
విన్నందుకు అన్నందుకు నడుస్తున్నందుకు
సమాధిచేసి నిద్రపోతున్నారు
నిద్రపోతూనేవున్నారు

28. వల్లకాడనలేడు

నాకు ఆకలేసినప్పుడు
కేకలేసే ఓపిక్కుడా లేక
సామ్మసిల్లినప్పుడు
ప్రణాలికలన్నారు
సస్యశ్యామలమన్నారు
సర్వోదయమన్నారు
మావోదయమన్నారు
ప్రజాస్వామ్యమన్నారు

సామ్యవాదమన్నారు
రక్తపాతమన్నారు
ఓట్లన్నారు
వల్లకాడనలేదు
ఎన్నో అన్న వాళ్ళేకానీ
పట్టెడన్నం పెట్టిన వాళ్ళు లేరు

29. నిర్విరామం

నడిరాతిరి

చప్పుడు లేదు వెలుతురు లేదు గాలిలేదు

చీకటిలో నిద్రలో నడిరేతిరి

నడిరేతిరి నిద్రలో నిద్రరాత్రి మధ్యలో

ఎక్కడో ఎవరిదో

తల్లికడుపు చీల్చుకొచ్చిన శిశువుకేక

జీవసారం ఒట్టిపోయిన మనిషి చివరిచూపు

పులివాతబడ్డ ప్రాణి అంతిమ ఆర్తనాదం

పైకెత్తిన హంతకుడి చేతిలోని కత్తిమెరుపు

తొలి ప్రేమికుల అధర ముద్ర

గస్తీతిరిగే గూర్కా చేతికర్ర చప్పుడు

భయాందోళన గుండె టక్ టక్

మరో బేరం కోసం దీప స్తంభం నీడలో కళ్ళ వెదుకులాట

స్వయంగా ఉరిపోసుకుంటున్న ముఖం

లోని దైన్యత మేధావి బుర్రలో

పరిష్కారం లేని గందర గోళం

ఎన్నడో తిండి తిన్న నిరుపేద కడుపులో మంట

బల్ల మీద గడియారం టిక్కు టిక్కు

ఒంతైన మీద చలిలోంచి దూసుకెడుతున్నరైలుకూత

ఎక్కడో ఎవరిదో

30. అనాచేరణ

చెప్పేదీ చేసేదీ

ఒకటి కానక్కర్లేదంటే

అబ్బో చెప్పలేనిదంటూ ఉండదు

నేల నుంచీ నింగి దాకా

ప్రగల్భించొచ్చు

అందుకేగా

సాహిత్యం

అంత చవకా విలువ తక్కువా

31. జననం

పాతిక లాలసాతప్త దేహాల పరిమళాలతో
ఐదు మంచుపర్వతాల సౌందర్యాలతో
అసంఖ్యాక జంటగోళాల చలన సంగీతంతో
వెయ్యి కళ్ళ మమతల నీలి కాంతులతో
శతకోటి చల్లని చంద్రుళ్ళ వెన్నెలలతో
నూరు చిరు పచ్చికల మెత్తని ఆనందాలతో
రెండు రాగరంజిత లోయల అనురాగాలతో
కోటికోట్ల నక్షత్రాల తళుకు చూపులతో
నలభయ్ యవ్వనం సూర్యుళ్ళ దాహంతో
ఒకే ఒక్క మనసుతో ఒకేఒక్క మనసు కోసం
ఇంత కాలానికి జన్మించాను

32. ఊరెడుతున్నాను

ఈ రైలు ఆ ఊరెడుతోంది
రైల్లో కూచున్న నేనూ
ఆ ఊరే వెడుతున్నానా
ఈ రైలుపెట్టెలో అటునుంచిటుకి
పాకే ఆ చీమ ఎఱెడుతున్నట్లు
ఈ భూగోళం ఒదిలి ఎక్కణ్ణుంచో చూస్తే
రైలు గతీ అంతే
కిటికీ అంచు మీద గడ్డంకొస ఆనించి
రైలు కదలటం లేదు నేనూ కదలటం లేదు
ప్రక్కన చెట్లూ అవీ ఎదురుగా పరిగెడుతున్నాయి
వాటితోపాటు ఈ మనసు
ఆ కళ్ళలోని అనురాగపు చిర్నవ్వు నా నుదిట మీదింకా
ఆ చల్లని వెచ్చని మనసు నా హృదయంలో ఇంకా
ఒక్క లిప్తపాటు కూడా నేనెక్కడికీ వెళ్ళందే

33. ఉక్కు శిశువు

మరో శిశువు
పుట్టగొడుగులా మొలుచుకొచ్చింది
ఈ పొగలోకి ఈ చీకట్లోకి
ఈ బొగ్గులోకి ఈ మసిలోకి
ఈ బురదలోకి ఈ పేడలోకి
ఈ మురికిలోకి ఈ రొచ్చులోకి
ఈ ఈగల్లోకి ఈ దోమల్లోకి
మరో శిశువు పుట్టగొడుగులా మొలుచుకొచ్చింది

దరిద్రానికి చిహ్నంగా
ఏ ఆవయవాలూ పుష్టిగా లేని
ఈ శిశువు

మతంలేని ఈ శిశువు
భాషలేని ఈ శిశువు
దేశంలేని ఈ శిశువు
బట్టలేని ఈ శిశువు
ఈ ఆకలి శిశువు

తనని మొయ్యలేక మోస్తున్న తొమ్మిదో నెలలో
పనిలోకెళ్ళలేక చేసిన అప్పుబరువు
వ్రణంగా ఈ పసివీపు మీదకి రానున్నట్లు తెలీని
ఈ శిశువు ఎందుకు పుట్టుకొచ్చినట్లు
ఎందుకు పుట్టుకొచ్చినట్లు ఈ శిశువు

ఈ పుణ్యభూమిలో
ఈ పవిత్ర భారతంలో
ఈ కర్మభూమిలో
కర్మసిద్ధాంత మర్మంలోకి
ఒచ్చి చిక్కుకున్న ఈ శిశువు

ఏడవకు ఏడవకు పేడపురుగూ
ఏడవకు బొమికలగూడూ
నీకు ఆకలేస్తే కన్నీళ్ళిచ్చారు
నీకు ఆవేదనొస్తే నిట్టూర్పిచ్చారు
నీకు కోపమొస్తే చెరసాలిచ్చారు

తిండిలేని మందులేని
పోషణలేని రక్షణలేని
నీ బానిసజన్మ తరించగా
అశోకచక్రం కింద పడినలిగి
విముక్తమవటానికి
శ్వాస పీలుచ్చ

తన్నులకీ గుద్దులకీ పోట్లకీ
రాటుతేలి ఈ మట్టిశిశువు
రేపటి ఉక్కు శిశువు
ఊపిరి పీల్చే ఉక్కు శిశువు

ఇది పుణ్యభూమి
ఈ పుణ్యభూమిలో
నిన్నేం చేసినా
ప్రాణం పోయేలా చావగొట్టినా

నోరెత్తగూడదు

అందరూ దేవుడి సృష్టేననీ
అందరూ సమానమేననీ
మరి ఈ అసమానత లెందుకంటే
ప్రారబ్ధకర్మ పరిపాకమనీ
నరనరాన జీర్ణించుకున్న
బికారీ దళితజాతి లోకి
అవధరించిన ఈ బొమికలశిశువు

అగ్రవర్ణాల అగ్రవర్ణాల అభిజాత్యాన్ని
వాళ్ళ అహంకార క్రూర హింసల్ని
కర్మసిద్ధాంత పరంగా నమ్మే
ఆమోదించే భరించే
అజ్ఞాన దరిద్ర వారసత్వంలోకి
ఈ తోళ్ళశిశువు

భీష్మారం భరిస్తూ అసహ్యంపు సహిస్తూ
యాచించి ఒక పట్టెడు మెతుకులు
కాల్మోక్కి ఒక గుక్కెడు గంజినీళ్ళు
అడుక్కుని ఒక చింకిపాత

ఈ బానిస చెరసాలలో
నీ కెంతో స్వేచ్ఛ నిచ్చారు
ఎప్పుడన్నా ఏపనీలేనప్పుడు
నీక్కావాల్సినంత గాలి పీల్చుకోవచ్చు

ఈ బానిసశిశువు

అగ్రవర్ణాల అగ్రవర్ణాల వారి

చేతిపరికరం

అవసరమైతే ఆటబొమ్మా

నువ్వు పుట్టావని

నీకు పని కల్పించటం కోసం

ఆనకట్టలు కాల్వలు పంటలు

రోడ్లు కర్మాగారాలు భవంతులు

గనులు విమానాలు సినిమాలు

కరెన్సీమిషన్లు కార్లు టెలిఫోన్ లు

లాఠీలు తుపాకులు తూటాలు

ఇవన్నీ నీ కోసం

నీకు పని కల్పించటం కోసం

కల్పించారు

అందుకని అందుకు

కృతజ్ఞతగా విశ్వాసంగా

కనీసం ఈ శిశువైనా

అజ్ఞానం ఒదిలితే

కర్మసిద్ధాంతం ఒదిలితే

భీరుత్వం ఒదిలితే

కుక్కవిశ్వాసం ఒదిలితే

తనకీ అన్నిటికీ హక్కుందనీ

ఈ పుట్టుకుచ్చిన శిశువు

వైప్లవ్యంగా తలెత్తితే

రండి
 శిశువుల్లారా రండి
 లక్షలుగా పుట్టుకొచ్చిన
 కోట్లాది దీన దరిద్ర శిశువుల్లారా
 రండి ఈ శిశువు వెంట
 ఈ నేవ్చ బాట లోకి
 రండి ఈ శిశువు వెంట
 వెయ్యిరెట్ల బలంతో
 ఈ విప్లవశిశువు వెంట
 నెత్తుటి జాగితాల నెదుర్కోను
 రండి శిశువుల్లారా రండి

సామర్థ్యాన్ని బట్టి వ్యత్యాసాలుండొచ్చు
 అలా ఉండనివ్వకపోతేనూ అన్యాయమే
 ఉండకుండా సాధ్యపడుతుందనుకోవటం
 మానవ మౌలిక స్వభావం తెలియనితనం

అన్యాయాలేని అక్రమాలేని
 దోపిడీలేని దగాలేని
 అమానుషాలేని అవమానాలేని
 సామాజిక వ్యవస్థ కోసం
 మనిషి మనిషిగా బ్రతకటానికి
 కావాల్సినవన్నీ అందరికీ సమకూర్చే
 సామాజిక వ్యవస్థ కోసం

నిస్సంకోచంగా నిర్భయంగా
 నిస్వార్థంగా నిజాయితీగా

మరిగే నెత్తుటివరదలా
ఏదవసరమైతే అది చేసేందుకు
కదిలి రండి ఉక్కుశిశువులూ
కరిగిన సీసంలా జ్వలించగల
ఉక్కుశిశువులూ కదిలి రండి

రండి

ఈ పంటలు మీవి

ఈ తోటలు మీవి

ఈ గాలి మీది

ఈ నీరు మీది

ఈ వెలుతురు మీది

ఈ భూమి మీది

ఈ దేశం మీది

మీదే మీదే

మీరే మీరే

మీరే పాలించుకోండి

34. అనురాగ దగ్ధ సయోధి

నేనెవరినో మీకెవరికీ తెలియదు
ఆర్తిసెగతో ఎర్రగా జ్వలించే నీలం నిప్పుపువ్వును
నా చుట్టూ అనాది ప్రాణిని రగిల్చిన
జగల్గీలా కేశికా సప్తవర్ణ జ్వాలా వలయాలు

ఆ కళ్ళు ఆ అనురాగం కళ్ళు
అనురాగం ఎంత అందంగా ఉండటానికి వీలుంటుందో
అంత అందంగానూ ఉండే ఆ అనురాగం కళ్ళు
లోకమంతటానూ నన్నే చూసే ఆ అందమైన అనురాగం కళ్ళు
నాలోనే లోకమంతటినీ చూసే ఆ అనురాగపుటందమైన కళ్ళు
అనురాగ జలధులై
యుగయుగాల సమస్త ప్రాణికోటి అనురాగాన్ని
నాపైన అవిరళంగా వర్షించే అనురాగమేఘాలు ఆ కళ్ళు

ఏమిటీ ఆ కళ్ళు మీకు తెలీదా
మూణ్ణిమిషాల్లా గడిచిన ఐదు శతాబ్దాలుగా
అనుక్షణం చూస్తున్న నాకే తెలియదు
ఆ కళ్ళు అనురాగ నీలిమలో కరిగి కలిసి లీనమైపోవటం తప్ప

ఈ హృదయం
రసజ్వలిత దాహంతో వెచ్చగా విచ్చుకున్న నెత్తురుపువ్వు
ఆ మమతల చెక్కిలిచేర్చనిదే
ఈ సెగ చల్లారదు

ఎర్రని మధువుతో వెచ్చగా చిప్పిలే యీ పెదాలతో

ఆ ఒళ్ళంతా తడవనిదే

ఈ సెగ చల్లారదు

వేడి నెత్తుటితీగలై సాగిన యీ చేతుల బిగింపులో

ఆ మెత్తని నున్నటి గట్టి శరీరం చిదకనిదే

ఈ సెగ చల్లారదు

ఈ సాంద్ర లాలసా తప్త వేదనాస్తిత్వం

ఆ ప్రగాఢాత్మీయ సాన్నిధ్య సాయుజ్యం పొందనిదే

ఈ సెగ చల్లారదు

ఈ శరీరం మూగవోయిన శతతంత్రుల రసవీణ

ఆ శతసహస్ర ప్రకంపనల వేళ్ళు మీటనిదే

ఈ సెగ చల్లారదు

ఆ శ్వాసలో శ్వాసై ఆ ప్రాణంలో ప్రాణమై

ఆ ఊపిరిలో ఊపిరై ఆ జీవంలో జీవమై

భ్రమించి తపించి క్రమించి శ్రమించి గతించనిదే

ఈ సెగ చల్లారదు

ఆదిశంకర సౌందర్యలహరిలో పునీతమై తను

రాధామాధవ నైతికాద్వైత సమాగమంలో పవిత్రమై నేను

తనువంతటా మనసైన మనసంతటా తనువైన

నేనైన తనలో పరిపూర్ణమై మేము

ఈ కామమోక్ష మోక్షకామ అశాంతుల అగ్నిగోళ

మహారణ్యాల కాంక్షా సౌందర్య తాండవ కీలల్లో

దగ్ధమై ప్రభవించి ప్రభవించి దగ్ధమై

రమిస్తే శమిస్తే దమిస్తే శాంతి శాంతి శాంతి

మలిపలుకు

ఈ "శిలాలోలిత" అనుభూతి, నాది. ఈ "శిలాలోలిత" హృదయం, నాది. ఈ "శిలాలోలిత" గొంతు, నాది కాకపోవచ్చు. ఈ "శిలాలోలిత" భావాలు, నావి కాకపోవచ్చు.

నేను ఎవరి రచనైతే చదివీచదివీ స్వప్నించి అనుభవించి లీనమయ్యానో, ఆ భాషే ఆ భావాలే నాలో యింకీ నా సొంతమయ్యాయి. (అదే వ్యక్తి ఈ కవితలన్నిటినీ ఎడిట్ చేసి సరిచేసారు.)

ఈ గొంతు నా సొంతం కాదని మీరంటే సంతోషంగా ఒప్పుకుంటాను. నాకు రాయటం రాదు. ఏదో ఆవహించినట్లుగా ఒక్కో క్షణంలో అమాంతం రాసేస్తాను. ఇవన్నీ (1979)వొకే సంవత్సరంలో రాసినవి.

కానీ నేనేం రాస్తున్నానో నాకు తెలుసు. నేనెందుకు రాస్తున్నానో నాకు తెలుసు. అది ఈ రచనల్లో మీక్కూడా అనిపిస్తే "ఐతే నేనూ పర్లేదన్నమాట" అని మురిసిపోతాను.

ప్రపంచ మహాతత్వవేత్తల్లో వకడైన బ్రిటిష్ తత్వవేత్త డేవిడ్ హ్యూం తొలి గ్రంథం అచ్చయ్యాక ఎవరూ గమనించనే లేదు. It fell dead-born from the press -- అని చమత్కరించుకున్నాడు. అలా, గొప్పవాళ్ళ మహర్షి నాకు పట్టగూడదని అల్పసంతోషిగా ముగిస్తాను.

స్వప్న నిలయం

బడబాగ్నీ రాత్రి

జనవరి 30, 1980

29-1-81

...

మీదగ్గర నుండి చాలా కాలానికి ఉత్తరం వచ్చిందనే సంతోషంతో కవరు చించగానే చీకటిమాటలు కనిపించటంతో యింకా ముందుకు చదవలేక కళ్ళు మూసుక కొంత నేపు కూచున్నాను. కల అయివుంటుందేమో అని కొంతనేపు సంశయించాను. కల కాదని తేలింది.

రేవతీదేవి ఇక ఈ పార్థివ జగత్తులో లేదు. ఆమెకు ఈ పార్థివ జగత్తు చిన్నదై నందున దీన్ని వదలి అపార్థివ జగత్తుకు పయనించింది! అరవిందుడు తన "Savitri" కావ్యంలో సావిత్రి గురించి అంటాడు: "She made earth her home for whom heaven was too small." ఇక్కడ ఆ వాక్యాన్ని మనం తల్లకిందులు చేసి చెప్పుకోవలసి ఉంటుంది: "Revati made celestial globe her home for whom the terrestrial globe was too small." అని.

ఆమె కావ్యానికి ముందుమాట వ్రాశాను. ఆమెను నేను చూడకుండా ఆమె నన్ను చూడకుండా, తన కావ్యాన్ని అచ్చులో చూచుకోకుండా ఈ మన్నుని వదలి మిన్నులోకి పయనించింది శాశ్వతంగా. అంతటితో ఆమె రచన మాత్రమే కావ్యం కాక ఆమె జీవితమే ఒక కావ్యంగా రూపొందింది. ధన్యజీవి! ఆమెకు మనం దగ్గరైనందుకు మనం కూడ ధన్యులం.

ఆమె తరపు వారందరకీ నా స్వాంత్యనలు.

మీ

సంజీవదేవ్

[యీ లేఖ ప్రచురించుకోటానికి అనుమతించిన ప్రియమిత్రులు శ్రీ సంజీవదేవ్ గారికి కృతజ్ఞతలు.

-- పబ్లిషర్]

17-2-1981

డిపార్ట్మెంట్ ఆఫ్ ఎలక్ట్రికల్ అండ్

ఎలక్ట్రానిక్స్ ఇంజనీరింగ్

యస్.వి.యూనివర్సిటీ, తిరుపతి.

తనదంటూ యొక ప్రత్యేకతను కాంక్షిస్తూ అందరికన్నా మిన్నగా ఉండాలని (ఉంటూ), అన్ని బాధలకు మరణమే నివారణమని నమ్ముతూ, ఏ చిన్న బాధను తట్టుకోలేక సతమతమవుతూ, పుట్టుక-చావుల మధ్య ఏమీ లేదంటూ, ఏమైన ఉన్నదేమోనని అన్వేషిస్తూ, ఏమైనా ఉందో లేదో సరిగ్గా రఘుకు వివరించకుండానే

తను ఏదైనా చెయ్యగలనని నిరూపించుకోవటానికే వ్రాసిన యీ గేయాల ప్రచురణ బాధ్యత ఎంతో సంతోషంగా స్వీకరించిన తన గురువుగారితో "మాస్టారూ, నా పుస్తకం అచ్చులో చూస్తానో లేదో ..." అంటూ -- చూడకుండానే

నాన్నే తను, తనే నాన్న అని "భ్రమిస్తూ", తన భావోద్వేగాలన్ని పంచుకొన్న భర్త, తన కోసమేనన్నట్లు బ్రతుకుతున్న తల్లి ఎట్లా మనగలరో క్షణం తలపక, నాన్నకి పరలోక స్వాగతం జ్యోత్స్న సరిగ్గా పలుకుతుందో లేదోనని నా రేవతి నక్షత్రంగా

డి. రఘురామిరెడ్డి.

[యిది యీ పుస్తకానికి, ఆమె భర్తగారు అభిలషించిన సంస్కరింపు సమర్పణ. వారికి నమస్కారాలు, కృతజ్ఞతలు.-- పబ్లిషర్]

దాదాపు ముప్పైయేళ్ళ క్రితం గుంటూరు జిల్లాలో జన్మించి, ఆంధ్రప్రదేశ్ పలుప్రాంతాల్లో విద్యాభ్యసించి, దేశం కొన్ని ప్రాంతాల్లో నివాసించి, జె.పి.సార్ట్ పై పరిశోధించి; డాక్టరేట్ ముగియకుండా, పోస్ట్ డాక్టరేట్ మొదలవకుండా, అటూ యిటూ యెటూ కాకుండా, యెక్కడో నివసిస్తూ, మరెక్కడో వసిస్తూ, తనలో కనిస్తూ --

"యెట్టాగో వున్నాది వో లమ్మి" నుంచి త్యాగరాజు "నను పాలింప" వరకు తనకిష్టం. చలికాలం వుదయం నీటి బిందువుల్లో నీలం గడ్డిపూల నుంచి పగిలిన మొహంజొదారొ పాలరాతి స్నానంతొట్ల వరకు తనకిష్టం. "నవలారాణి" కలాక్షేపం నుంచి "పొడుంనాథ" వైభవక్షేపం వరకు తన కిష్టం.

యివన్నీ తనకిష్టం. కానీ, "నా యిష్టం నా యిష్టమే. నిన్ను నువ్వు తెలుసుకో -- అన్నారు వుపనిషత్తుల నుంచి రమణ మహర్షి వరకు. ముందుగా నన్ను నేను పొందాలిగా నన్ను నేను తెలుసుకోటానికీ!" అని సార్మిస్తూ --

తనని తను పొందే అన్వేషణ యత్నంలో, (జనవరి 19, 1981) పాష్య రౌద్రి పౌర్నిమ రాత్రి, యీ లోకపుటంచులు దాటి విశ్రాంతిగా పవళించి వెళ్ళిపోయింది -- అజ్ఞాత శాక్తానంతంలోకి.

--పబ్లిషర్